

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาศักยภาพในตัวของผู้เรียนให้มากที่สุดใกล้เคียงที่มีอยู่ สามารถนำออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งหมายความว่าผู้เรียนจะต้องรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อเหตุการณ์ ปรับตัวให้ทันต่อความเจริญและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว จำเป็นที่มนุษย์ต้องปรับตัวให้ทันกับความเจริญและการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว วิธีปรับตัวที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การอ่านหนังสือ เพราะหนังสือเป็นแหล่งรวบรวมความรู้ ความคิด และวิทยาการต่าง ๆ ไว้อย่างมากมาย การอ่านจึงทำให้ทันโลก ทันกับเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้เป็นอย่างดี พรสิทธิ ทรวงสุรัตน์กุล (2521) กล่าวถึง ความสำคัญของการอ่านว่า การอ่านหนังสือเป็นวิธีการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้น เพราะการอ่านจะทำให้ผู้อ่านมีข้อมูลประกอบการคิด การตัดสินใจอย่างกว้างขวาง ทำให้รู้ข่าวคราว ความเคลื่อนไหว การเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ชูติมา สัจจานนท์ (2523) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการอ่านที่มีต่อสังคม สรุปได้ว่า ประชาชนที่มีประสบการณ์ในการอ่านมากย่อมจะมีความฉลาดรอบรู้ ซึ่งจะทำให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้ที่มีคุณภาพเช่นนี้ย่อม เป็นทรัพยากรอันมีค่ายิ่ง และเป็นปัจจัยในการพัฒนาประเทศต่อไป

การอ่านนอกจากจะมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ให้ดีขึ้นแล้ว ในการศึกษาผลการเรียนและความสำเร็จในการเล่าเรียน ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการอ่าน โดยเฉพาะผู้ที่มีทักษะการอ่านได้เร็ว และเข้าใจในสิ่งที่อ่านได้เป็นอย่างดี ไพฑูรย์ ธรรมแสง (2529)

ได้ให้ความเห็นว่า "การอ่านมีความสำคัญในการศึกษา เพราะเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ของนักเรียน หากผู้เรียนมีทักษะในการอ่านดีแล้ว การเรียนวิชาอื่น ๆ ก็จะมีผลดีตามไปด้วย" จึงกล่าวได้ว่าการอ่านเป็นหัวใจของการดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวัน และยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

การอ่านที่มีประสิทธิภาพมิได้หมายถึง การอ่านออกเสียงได้ถูกต้องชัดเจนตามตัวอักษร ที่ปรากฏอยู่ในรูปคำหรือข้อความเท่านั้น แต่ผู้อ่านจะต้องเกิดความเข้าใจใน เรื่องที่อ่านด้วย ดังที่ วาสนา เกตุภาค (2521) ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการอ่านที่ดีไว้ว่า ผู้อ่านต้องจับใจความสำคัญของ เรื่องที่อ่านได้ถูกต้องครบถ้วนและรวดเร็ว เข้าใจความคิดและจุดประสงค์ของผู้เขียน สามารถแสดงความรู้สึกลึกและความคิดเห็น ตลอดจนวินิจฉัยคุณค่าของสิ่งที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับ พรเทวี ไชยเนตร (2528) ที่กล่าวว่า ทักษะการอ่านจับใจความเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการอ่านมากที่สุด เป็นการพัฒนาสติปัญญาให้รู้จักคิดวิเคราะห์และช่วยให้จิตใจมีสมาธิ ซึ่งผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ถูกต้อง และสามารถจับใจความสำคัญของ ประโยคข้อความได้ในเวลาที่รวดเร็ว

จากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2520) ได้กำหนดลักษณะการอ่านในระดับประถมศึกษาไว้ 3 ลักษณะ คือ การอ่านออกเสียง การอ่านในใจ และการอ่านทำนองเสนาะ สำหรับการอ่านจับใจความนั้นกำหนดไว้ในลักษณะการอ่านในใจ ซึ่งได้กำหนดความคิดรวบยอดและหลักการอ่านในใจว่า การอ่านในใจที่มีประสิทธิภาพสูง ผู้อ่านต้องจับใจความสำคัญของ เรื่องที่อ่านได้ในปริมาณที่เพียงพอ แต่ใช้เวลา น้อยและคู่มือการสอนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2526) ได้กำหนดจุดประสงค์เฉพาะของการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านการอ่านไว้ว่า ผู้อ่านจะต้องสามารถอ่านได้ชัดเจน ถูกต้องรวดเร็วและคล่องแคล่ว อ่านแล้วสามารถจับใจความและรู้สัทพยางค์ของข้อความที่อ่าน วิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ สามารถทราบเจตนาของผู้เขียน ตลอดจนข้อคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จะได้ระบุถึงความสำคัญของการอ่านจับใจความ และคู่มือการสอนภาษาไทยยังได้เสนอแนะแนวการสอนภาษาไทยในแต่ละ

ระดับไว้เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่การสอนทักษะการอ่านก็ยังประสบกับปัญหาทั้งในด้านการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังที่ ประสิทธิ์สง่าเนตร (2523) ศิริรัตน์ นิละคุปต์ (2526) ได้กล่าวถึงปัญหาเกี่ยวกับการสอนอ่านว่า ผู้สอนยังไม่มี ความเข้าใจ "การอ่านเพื่อความเข้าใจ" และควรจะสอนอย่างไร ยังสอนเน้นให้เด็กจำ มิได้ฝึกทักษะการอ่านอย่างเพียงพอให้แก่ผู้เรียน จะสอนและฝึกเพียงชั้นความเข้าใจ ความหมายตามตัวอักษรเป็นส่วนใหญ่ จะสอนตีความบ้างก็เป็นส่วนน้อย ทำให้ไม่เข้าใจ เนื้อเรื่องมากเกินไปกว่าการจดจำข้อความที่กล่าวไว้อย่างเด่นชัดในเรื่องที่อ่าน ไม่ได้ให้ความสำคัญสำหรับการฝึกให้เด็กคิด วิเคราะห์ เป็นผลทำให้คิดนอกเหนือไปจากเรื่องที่อ่านไม่ได้ นอกจากนี้ วนิดา ไสภากันท์ (2530) ได้สรุปปัญหาที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวในการสอนทักษะการอ่านจับใจความไว้ดังนี้

1. ระดับสติปัญญาของนักเรียน
2. นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาภาษาไทย
3. บทเรียนไม่เร้าความสนใจ ทำให้เกิดความเบื่อหน่าย
4. เรื่องที่นำมาให้นักเรียนอ่านยากเกินไป
5. ครูเน้นการสอนอ่านออกเสียงมากเกินไป
6. นักเรียนมีปัญหาคู่มือหาทางช่วยเหลือ

จากการสรุปผลการประเมินความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2532 ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (กองวิชาการ สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2533) พบว่า สมรรถภาพที่ตรงเร่งพัฒนาของกลุ่มทักษะภาษาไทย คือ ความสามารถด้านการอ่านในใจ

จะเห็นได้ว่าปัญหาด้านการอ่านเกิดจากครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านได้ เพราะผู้เรียนไม่ได้รับฝึกทักษะด้านการคิด วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสอนอ่านทำให้การอ่านไม่มีประสิทธิภาพ

ความเข้าใจในการอ่านเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการอ่าน ซึ่ง ชวาล แพร์ตกุล(2520) ได้กล่าวถึงลักษณะของความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง ความสามารถผสมผสาน ขยายความรู้

ความจำ ให้กว้างไกลออกไปจากเดิมอย่างสม เหตุสมผล ซึ่งจะต้องประกอบด้วยลักษณะ 4 ประการ คือ

1. รู้ความหมายและรายละเอียดย่อย ๆ นั้นมาก่อน
2. รู้ความเกี่ยวข้องความสัมพันธ์ระหว่างชั้นความรู้ย่อย ๆ เหล่านั้น
3. อธิบายสิ่งเหล่านั้นได้ด้วยภาษาของตนเอง
4. เมื่อพบสิ่งใดที่มีสภาพทำนองเดียวกับที่เคยเรียนรู้มาแล้ว ก็สามารถตอบและอธิบายได้

ความเข้าใจในการอ่านสามารถแสดงออกในลักษณะต่อไปนี้คือ

1. การแปลความ คือ ความสามารถแปลความหมายของสิ่งต่าง ๆ ได้โดยแปลความ ลักษณะและนัยของเรื่องราว ซึ่งเป็นความหมายที่ถูกต้อง ใช้ได้ดีสำหรับเรื่องราวนั้น ๆ โดยเฉพาะ
2. การตีความ คือ ความสามารถจับความสัมพันธ์ระหว่างชั้นส่วนย่อย ๆ ของเรื่อง นั้นจนสามารถนำมากล่าวอีกนัยหนึ่งได้
3. การขยายความ คือ ความสามารถขยายความและนัยของเรื่องนั้นให้กว้างไกล ไปจากสภาพข้อเท็จจริงเดิมให้ได้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านได้ บุญเสริม กุทธาภิรมย์ (2518) ได้กล่าวถึงการสอนเพื่อพัฒนาการอ่านนั้น ควรวางจุดมุ่งหมายให้เด็กอ่าน เป็น คิด เป็น รู้จักแปลความหมาย และวิจารณ์เรื่อง ที่อ่านได้ และได้เสนอแนะแนวทางในการสอนอ่านเพื่อพัฒนาการอ่านไว้ดังนี้

1. ครูจะต้องวางจุดมุ่งหมายในการอ่านไว้อย่างแน่นอนว่าในการอ่านแต่ละเรื่อง แต่ละครั้งต้องการให้เด็กเกิดทักษะด้านไหน ความมุ่งหมายควรวางไว้ในรูปของพฤติกรรมที่สามารถวัดได้อย่างแน่นอน
2. ควรเปิดโอกาสให้เด็กอ่านหนังสือประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจากแบบเรียน โดยเลือกให้เหมาะสมกับวัย
3. การตั้งคำถาม ควรเป็นคำถามประเภทที่ส่งเสริมให้เด็กคิดและวิจารณ์ เช่น ทำไม อย่างไร ถ้าเป็นอย่างนั้นจะเกิดอะไรขึ้น สมมติว่าเป็นเธอ เธอจะทำอย่างไร

เธอชอบเรื่องนี้ไหม ทำไมจึงชอบ ทำไมจึงไม่ชอบ เธออ่านแล้วเห็นด้วยหรือไม่ ทำไมไม่เห็นด้วย

4. ฝึกให้เด็กอภิปราย ได้เถียง วิचारณ์เรื่องที่อ่าน ให้เด็กแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ซึ่งเป็นการฝึกให้รู้จักแก้ปัญหาและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. ในการทดสอบความสามารถในการอ่านนั้น ควรเน้นหนักความเข้าใจ การแปลความ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ การประเมินค่า และการนำไปใช้

6. ครูควรส่งเสริมให้มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างกว้างขวาง เช่น การอ่านเร็ว การอ่านจับใจความ การใช้ห้องสมุด การเก็บความหรือเรื่องราวจากหนังสือพิมพ์ ฝึกหัดการตอบคำถาม การตั้งคำถาม หรืออาจจัดในรูปเกมการแข่งขันต่าง ๆ ได้

นอกจากนี้ ผกาศรี เย็นบุตร (2526) และ พะอบ โปษะกฤษณะ (2526) ได้ให้หลักของการสอนอ่านจับใจความไว้คล้ายคลึงกันว่า ในการสอนอ่านแต่ละครั้ง ครูควรให้นักเรียนรู้จักมุ่งหมายว่า ต้องการอะไรจากเรื่องที่อ่าน เพื่อจะได้ไปสู่จุดนั้นได้เร็วขึ้น แล้วจึงอ่านข้อความให้จบอย่างคร่าว ๆ เพื่อดูว่าเรื่องที่อ่านเกี่ยวกับเรื่องอะไร ในขณะที่อ่านพยายามตั้งคำถามขึ้นในใจว่า เรื่องที่อ่านเป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร เกิดขึ้นที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายอย่างไรในการเสนอเรื่อง และประการสำคัญควรฝึกการอ่านจับใจความอยู่เสมอ จะช่วยให้อ่านหนังสือได้เร็วและจับใจความสำคัญได้ดี

หลักสำคัญในการสอนอ่านจับใจความนี้ ถ้าครูนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน ก็จะช่วยให้การสอนอ่านจับใจความประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยเฉพาะความสนใจในการอ่านจับใจความ ครูจะต้องพยายามสร้างความสนใจให้กับนักเรียน ให้นักเรียนเห็นคุณค่าและเห็นความสำคัญของการอ่านจับใจความ ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการอ่านเพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการอ่าน อักษร รุ่งมณี (2525) ได้เสนอความคิดในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรจะต้องจัดให้นักเรียนด้วยจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนาน สร้างเจตคติที่ดีต่อการอ่านและเพื่อพัฒนาสัมฤทธิ์ผลทางการอ่าน กิจกรรมดังกล่าวครูสามารถจัดให้หลายแบบหลายวิธี การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยและช่วยให้อ่าน การใช้วิธีสอน และอุปกรณ์ที่น่าสนใจสำหรับเด็ก

จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเพื่อฝึกฝนให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่าน สามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญมาก ซึ่งจะต้องเข้าใจการอ่านเพื่อความเข้าใจ สามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่เหมาะสมกับวัย ทำทลายความสามารถของผู้เรียน มีอุปกรณ์การสอนที่สื่อความหมายได้จริงในชีวิตประจำวัน จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากกรู้อยากเห็น ฝึกให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ วิจัยในเรื่องที่อ่าน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีต่อการอ่านด้วย และจากคู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ศึกษาธิการ, กระทรวง, 2526) พบว่า การสอนอ่านที่จะต้องเน้นในการสอนอ่านในระดับนี้ คือ อ่านแล้วสามารถจับใจความและสรุปสาระของข้อความที่อ่าน วิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ สามารถทราบเจตนาของผู้เขียน ตลอดจนข้อคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจและฝึกทักษะของบทเรียนได้ ซึ่งหากครูได้แนวทางกิจกรรมและสื่อประเภทอื่นที่เหมาะสมก็จะช่วยให้ครูพัฒนาการสอนอ่านได้ดียิ่งขึ้น

การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านนั้น กิตติวดี บุญชื่อ (2520) ได้แบ่งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภาษาไทยไว้ 3 ประเภท คือ

1. กิจกรรมประกอบการสอน เป็นกิจกรรมที่ครูจะต้องจัดให้แก่เด็กเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนานและเกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด
2. กิจกรรมเสริมบทเรียน เป็นกิจกรรมที่ครูจัดให้ผู้เรียนเพื่อเสริมบทเรียนแต่ละเรื่องให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. กิจกรรมอิสระ เป็นกิจกรรมที่ครูผู้สอนน่าจะจัดให้ผู้เรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน มีพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนมากที่สุด

เนื่องจากผู้วิจัยเป็นครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประสบปัญหาในด้านการอ่าน คือ มีจำนวนนักเรียนที่ผ่านเกณฑ์บุคคลด้านความสามารถในการอ่านในใจเพียง 29.33% เป็นสมรรถภาพที่ต้องเร่งพัฒนาในกลุ่มทักษะภาษาไทย (กองวิชาการ สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2533) จึงสนใจที่จะจัดโปรแกรมส่งเสริมทักษะด้านการอ่านจับใจความภาษาไทย โดยยึดแนวการจัดระดับความเข้าใจในการอ่านจับใจความของ บาร์เรท (Barrett, 1979) ดังนี้

1. การจำแนกหรือระลึกความตามตัวอักษรได้ (Literal Recognition or Recall) ความเข้าใจในระดับนี้เกิดขึ้นเมื่อผู้อ่านสามารถจำหรือระลึกได้ถึงความคิด ข้อความ หรือสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนในเรื่องที่ตนอ่าน

2. การอนุมาน (Inference) ผู้เรียนจะแสดงให้เห็นว่าตนอนุมานได้โดยใช้การสังเคราะห์เนื้อหาในเรื่อง ความรู้ส่วนตัวที่มีความคิดและจินตนาการ เป็นพื้นฐานของการเดา หรือสมมติฐานอื่น ๆ

3. การประเมิน (Evaluation) หมายถึง ผู้เรียนสามารถตัดสินหรือประเมินเรื่องที่อ่านได้โดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ภายนอก (External Criteria) เช่น ข้อความที่ได้รับจากการบอกเล่าจากครู จากผู้เชี่ยวชาญ หรือจากข้อเขียนที่ได้มาจากแหล่งที่เป็นที่ยอมรับ เป็นต้น การตัดสินโดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ภายใน (Internal Criteria) เช่น ประสบการณ์ของผู้อ่าน ความรู้หรือมาตรฐานที่เกี่ยวกับเรื่องที่ทำการพิจารณา เป็นต้น

4. การเห็นคุณค่า (Appreciation) เกี่ยวกับการเกิดความซาบซึ้งถึงวิธีการ รูปแบบ และโครงสร้างทางวรรณกรรมที่ผู้เขียนใช้เป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้อ่านตอบสนองทางอารมณ์ ผู้อ่านจะต้องมีความรู้ และการตอบสนองต่อศิลปะในการสร้างแนวเรื่อง สถานที่ เหตุการณ์ และบุคคล ศิลปะในการเลือกและการใช้ภาษาที่กระตุ้นอารมณ์

จะเห็นได้ว่า ความสามารถในการอ่านจับใจความทั้ง 4 ระดับ ตามแนวคิดของ บาร์เรท สอดคล้องกับจุดประสงค์เฉพาะของการสอนภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ การสอนอ่าน ผู้อ่านจะต้องสามารถอ่านแล้วรู้รสไพเราะของข้อความที่อ่าน วิเคราะห์เรื่องที่อ่านได้ทราบเจตนาของผู้เขียน ตลอดจนข้อคิดที่ได้จากการอ่านไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต ทักษะการอ่านทั้ง 4 ระดับนี้ จะทำให้เกิดความเข้าใจในการอ่านสามารถอ่านจับใจความได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่โดยทั่วไปการสอนอ่านจับใจความในโรงเรียนต่าง ๆ ครูผู้สอนจะฝึกทักษะการอ่านให้นักเรียนเพียงระดับที่ 1, 2 เท่านั้น ขาดการฝึกฝนในระดับที่ 3, 4 นักเรียนจึงไม่สามารถพัฒนาทักษะการอ่านถึงระดับที่ 4 ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ เป็นกิจกรรมอิสระ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนอย่างลึกซึ้งกว่าการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ สามารถพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้ครอบคลุมทั้ง 4 ระดับ ซึ่งครูผู้สอนภาษาไทยสามารถนำไปสอนซ่อมเสริมเพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความได้

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถ้าจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการอ่านที่มีการสอนอ่านจากสิ่งที่ง่ายไปสู่สิ่งที่ยากกว่ามีเนื้อหาตรงกับความสนใจของผู้เรียน เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมสนุกสนาน การจัดการเรียนการสอนก็จะมีอิทธิพลต่อการอ่านของนักเรียน จึงสนใจที่จะจัดโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อศึกษาว่าโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความได้หรือไม่ เพื่อนำมาเสนอแนะแก่ครูและผู้เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการสอนอ่านจับใจความในระดับประถมศึกษาต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

คู่มือการสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ศึกษาธิการ, กระทรวง, 2526) ได้กล่าวถึงการฝึกทักษะทางภาษาว่า ภาษาเป็นศิลปะและต้องฝึกให้เกิดทักษะ การฝึกต้องฝึกหลายครั้งและสะสมทีละเล็กทีละน้อย ในการฝึกทักษะที่เป็นปัญหาอาจหวังผลจากการฝึกเพียง 5-10% แล้วค่อย ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เด็กเรียนมีกำลังใจอยากเรียนต่อไป

กิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่าน เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านการอ่านจับใจความ ดังผลการวิจัยของ อักษร รุ่งมณี (2525) กรรณิกา ลุ่มแจ่ม (2528) ประทีป แจ่มจิตต์ (2528) ที่สรุปไว้ว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านที่ประกอบด้วย เนื้อหาและ กิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีเกมสนุกสนานให้ความรู้ มีหลายรูปแบบเพื่อมิให้ผู้เรียนเบื่อหน่าย กิจกรรมสามารถสื่อความหมายได้จริงในชีวิตประจำวัน ให้นักเรียนได้คิด วิเคราะห์ วิจารณ์ในเรื่องที่อ่าน กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เหล่านี้เมื่อครูจัดให้แก่ นักเรียนจะมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านสูงขึ้น

โปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีลักษณะสอดคล้องกับงานวิจัยและแนวคิดดังกล่าว จึงตั้งสมมติฐานว่า

ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยในแต่ละระดับความ เข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยจะสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนสามเสนนอก เขตห้วยขวาง สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 30 คน
2. ผู้วิจัยใช้เวลาในการทดลองรวม 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 3 คาบ (1 ชั่วโมง) รวมเป็น 51 คาบ (17 ชั่วโมง) แบ่งเป็นเวลาเรียน 45 คาบ ประเมินผล 6 คาบ
3. กิจกรรมที่จัดได้สร้างให้สอดคล้องกับลำดับชั้นความเข้าใจในการอ่านจับใจความของบาร์เรท ทั้ง 4 ชั้น คือ การจำหรือระลึกตามตัวอักษร การอนุมาน การประเมิน และการเห็นคุณค่า
4. ตัวแปรที่จะศึกษา
 - 4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย
 - 4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนของนักเรียนซึ่งได้จากการทำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย

ข้อตกลงเบื้องต้น

แผนการสอนอ่านจับใจความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับลำดับชั้นความเข้าใจในการอ่านทั้ง 4 ระดับของ บาร์เรท

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาจไม่สมบูรณ์หรือคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากไม่สามารถควบคุมการขาดเรียนของนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยได้ การขาดเรียนนี้อาจมีผลกระทบกระเทือนต่อประสบการณ์ที่นักเรียนได้รับและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของนักเรียน

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ทักษะการอ่านจับใจความ หมายถึง ความสามารถในการอ่านเพื่อให้เข้าใจสิ่งที่อ่านได้ตามลำดับขั้นของความเข้าใจในการอ่านตามแนวคิดของ บาร์เรท ทั้ง 4 ระดับ ได้แก่ การจำและระลึกตามตัวอักษรได้ การอนุมาน การประเมิน และการเห็นคุณค่า

การจำและระลึกตามตัวอักษรได้ หมายถึง ความสามารถในการจำหรือระลึกได้ถึงความคิด ข้อความ และสิ่งที่เกิดขึ้น ซึ่งกล่าวไว้อย่างชัดเจนในเรื่องที่อ่าน

การอนุมาน หมายถึง ความสามารถในการสังเคราะห์เนื้อหาในเรื่องความรู้ส่วนตัวที่มีความคิดและจินตนาการ เป็นพื้นฐานของการเดาหรือสรุปสมมติฐานเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เขียนมิได้เขียนไว้ในเรื่องที่อ่าน

การประเมิน หมายถึง ความสามารถในการตัดสินเรื่องอ่าน เกี่ยวกับความเหมาะสม ความเที่ยงตรง และจุดประสงค์ของผู้เขียนได้

การเห็นคุณค่า หมายถึง ความสามารถในการด้านการมีอารมณ์ตอบสนองตามเนื้อเรื่องสร้างภาพพจน์ และการแสดงออกทางอารมณ์จากเรื่องที่อ่านได้

โปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ หมายถึง การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยซึ่งมีลักษณะ เป็นกิจกรรมอิสระ จัดนอกเวลาเรียนปกติ สัปดาห์ละ 3 วัน เป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในการอ่านไปตามลำดับขั้นความเข้าใจในการอ่านของบาร์เรท ได้รับความรู้ในเรื่องที่อ่าน ความสนุกสนานได้พัฒนาทักษะและความสามารถด้านการอ่านจับใจความอย่างลึกซึ้งกว่าการสอนปกติ

การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความ คือ การสร้างโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย ลักษณะของโปรแกรม กิจกรรมการสอน วิธีการประเมินผล

ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความ หมายถึง คะแนนที่ได้จากแบบสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย

เกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย หมายถึง คะแนนที่กำหนดขึ้น เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย ซึ่งเกณฑ์การพิจารณาได้จากการนำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตห้วยขวางทั้ง 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนวิสุทธิศ, โรงเรียนวิชากร, โรงเรียนประชาราษฎร์บำเพ็ญ และโรงเรียนสามเสนนอก การประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยโดยกำหนดให้คะแนนเกณฑ์สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยที่นักเรียนทำได้ประมาณ 10% เนื่องจากนักเรียนที่ทำแบบสอบยังไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรม

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ประจำภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2534 โรงเรียนสามเสนนอก เขตห้วยขวาง สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ

1. การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย
2. การทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย
3. การปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย

1. การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย

1.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสอนอ่านและการพัฒนาโปรแกรม นำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย ลักษณะของโปรแกรม กิจกรรมการสอน และวิธีการประเมินผล

1.2 สร้างแผนการสอนเพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย โดยกำหนดความคิดรวบยอด จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา วิธีสอนให้สอดคล้องและครอบคลุมทักษะการอ่านตามระดับความเข้าใจในการอ่านจับใจความทั้ง 4 ระดับของบาร์เรท จำนวน 14 แผน

1.3 สร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก (ก, ข, ค, ง) จำนวน 60 ข้อ โดยวัดความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาไทย 4 ระดับ คือ

ระดับที่ 1 วัดความสามารถในการจำและระลึกได้ตามตัวอักษร

ระดับที่ 2 วัดความสามารถในการอนุมาน

ระดับที่ 3 วัดความสามารถในการประเมิน

ระดับที่ 4 วัดความสามารถในการเห็นคุณค่า

เกณฑ์การให้คะแนน ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน

1.4 สร้างแบบสังเกตความสามารถในการตอบคำถามเพื่อศึกษาข้อคิดจากเรื่องที่อ่านในด้านการให้รายละเอียดของเรื่องที่อ่าน ให้เหตุผลได้ว่าตัวละครปฏิบัติเหมาะสมหรือไม่ ประเมินความเชื่อถือและคุณค่าของเรื่องที่อ่าน แสดงแนวคิดในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่าน

1.5 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ประกอบด้วย

1.5.1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนเพื่อฝึกทักษะการอ่านจับใจความทั้ง 4 ระดับ

1.5.2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยในด้านความพอใจ ประโยชน์ ความยากง่าย ความเหมาะสมของเวลาในการจัด

1.6 นำแผนการสอน แบบสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย แบบสังเกตความสามารถในการตอบคำถาม แบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมการสอน และแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจและให้คำแนะนำ แล้วแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำแบบสอบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทยไปหาประสิทธิภาพ

2. การทดลองใช้โปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย

นำแผนการสอนอ่านจับใจความภาษาไทย ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามเสนนอก เขตห้วยขวาง สังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2534 จำนวน 30 คน ทดลองสอนกับตัวอย่างประชากรโดยใช้แผนการสอนเพื่อฝึกทักษะความเข้าใจในการอ่านทั้ง 4 ระดับตามแนวคิดของบาร์เรท จำนวน 14 แผน แผนละ 3 คาบ ใช้เวลาสอนนอกเวลาปกติ คือ เวลา 15.30-16.30 น. สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ รวมเวลาที่ใช้ในการทดลองทั้งหมดประมาณ 5 สัปดาห์ ประมาณ 17 ชั่วโมง แบ่งเป็นการเตรียมความพร้อม สร้างความคุ้นเคยแนะนำวิธีการเรียน 1 ชั่วโมง เวลาเรียน 14 ชั่วโมง ประเมินผล 2 ชั่วโมง

3. การปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมส่งเสริมการอ่านจับใจความภาษาไทย

นำผลการทดลอง ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน ตลอดจนข้อบกพร่องและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาปรับปรุงแผนการสอนอ่านจับใจความภาษาไทยให้สมบูรณ์ แล้วนำเสนอโปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้โปรแกรมส่งเสริมทักษะการอ่านจับใจความภาษาไทย อันเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาไทยในการส่งเสริม และพัฒนาความสามารถด้านการอ่านในใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับการส่งเสริมทักษะการอ่านในระดับประถมศึกษาต่อไป